

---

gen. Władysława Andersa

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Muranów

Atrybuty: Nazwy pamiątkowe Od polskich postaci historycznych

Rok utworzenia nazwy: 1990

Opis

Władysław Anders (1892-1970) - generał. Urodził się w Błoniu niedaleko Kutna. Po ukończeniu w 1917 roku Szkoły Podchorążych Rezerwy w Petersburgu znalazł się w I Korpusie Polskim gen. Józefa Dowbor-Muśnickiego, gdzie powierzono mu obowiązki zorganizowania 1. Pułku Ułanów Krechowieckich. Walczył w powstaniu wielkopolskim a za udział w walkach podczas wojny polsko-bolszewickiej Marszałek Józef Piłsudski odznaczył go Orderem Wojennym Virtuti Militari i wysłał na studia wojskowe do Paryża. Od XI 1925 roku pełnił funkcję komendanta m.st. Warszawy. Podczas przewrotu majowego poparł rząd i prezydenta a jako zastępca naczelnego szefa wojsk rządowych zapewnił bezpieczeństwo przewożonemu do pałacu w Wilanowie prezydentowi Stanisławowi Wojciechowskiemu i towarzyszącym mu politykom. Swoją postawę przeplacił wysłaniem na prowincję, gdzie zastała go napaść hitlerowska - dowodził wówczas Nowogródzką Brygadą Kawalerii z siedzibą w Baranowiczach. Jednostka ta weszła w skład Armii "Modlin". Dość szybko mianowany został dowódcą Grupy Operacyjnej Kawalerii, po wyczerpaniu amunicji nakazał swoim żołnierzom przedostanie się na Węgry. Sam podczas tej wędrówki dostał się do niewoli radzieckiej, z której został zwolniony po zawarciu układu Sikorski-Majski w 1941 roku. Mianowano go wówczas generałem dywizji i powierzono dowództwo Armii Polskiej w ZSRR (Buzułuk na terenie dzisiejszego Kazachstanu). W przeciągu kilku miesięcy pod jego rozkazami znalazło się ponad 100 000 żołnierzy. Tak powstała Armia Polska na Wschodzie, którą dowodził w latach 1942-1943 a która z czasem połączyła się z Samodzielną Brygadą Strzelców Karpackich, tworząc II Korpus. Wsławił się zwycięstwem pod Monte Cassino podczas kampanii włoskiej. Dbał o wykształcenie swoich żołnierzy - zakładał gimnazja, których absolwenci kierowani byli na uniwersytety w większych mijanych miastach. Przez kilka tygodni (26 II - 21 IV 1945) pełnił obowiązki Naczelnego Wodza Sił Zbrojnych na Zachodzie, zastępując na tym stanowisku gen. Tadeusza "Bora" Komorowskiego. Po wojnie - pozbawiony obywatelstwa polskiego dekretem z 26 IX 1946 roku - osiadł w Londynie. Tam zajmował się m.in redakcją publikacji historycznych, dotyczących głównie zbrodni katyńskiej. a sam opublikował tom wspomnień z lat 1939-46 zatytułowany "Bez ostatniego rozdziału". Odznaczony wieloma orderami polskimi (przed wojną) i obcymi (po wojnie) zmarł w Londynie .

Spoczywa:

Cmentarz Wojenny pod Monte Cassino.

Ciekawostki

Przed wojną na linii dzisiejszej ulicy mieściły się: ul. Przejazd, wraz z posesjami 8, 10, 12, fragment ul. Nowolipki, budynki ul. Nalewki 5-23, Nalewki 16-38 i plac Muranowski 9, 11, 13. Sama ulica powstała w 1947-8 jako przedłużenie Marszałkowskiej w stronę Żoliborza. Zbudowana została na gruzach getta żydowskiego. Otrzymała nazwę Marcelego Nowotki, po 1990 przemianowana na gen. Andersa.

Stan obecny:

Nr 1: **Kino Muranów**. Powstało w 1948-56 wg proj. Bohdana Lacherta wraz z zespołem. Od 1994 roku kino należy do firmy dystrybucyjnej Gutek Film. W 2000 przeszło generalny remont. Posiada 2 klimatyzowane sale (Zbyszek i Gerard, nazwane na cześć Zbigniewa Cybulskiego i Gerarda Philipe'a) na w sumie ponad 460 miejsc. Wyposażone jest w system dźwiękowy Dolby Digital i przystosowane dla potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W 2004 otrzymało nagrodę Europa Cinemas Award dla najlepszego kina w Europie pod względem repertuaru. Nad kinem jest Łuk Triumfalny wraz z tarasem, który został wykorzystany w filmie ‘Przygoda na Mariensztacie.

Fontanna. Zbudowana została w 1866 wg proj. Józefa Orłowskiego i Alfonsa Grotowskiego z rzeźbami Leonarda Marconiego. Początkowo stała w miejscu pomnika Mickiewicza, później przeniesiono ją na pl. Bankowy i tam stała między 1906 a 1947. Od tamtego czasu przeniesiono ją na skwer przed kinem Muranów.

Nr 13: kamienica.

Nr 15: **Pałac Mostowskich**. Pierwotnie stał tu zbudowany w 1750 pałac wojewody mińskiego Jana Hilzena. W 1795 w ramach spadku pałac przeszedł na własność Tadeusza Mostowskiego. Na bazie poprzedniego budynku powstał nowy pałac w 1823 wg proj. Antonio Corazziego. Dekorację rzeźbiarską wykonał Norblin i Maliński. Mostowski działał w Sejmie Czteroletnim, założył w pałacu drukarnię ze wzorami czcionek z Lipska i Paryża, wydawał m.in. Kochanowskiego. Na salonach spotykała się elita kulturalna: Czartoryski, Niemcewicz, Koźmian, minister skarbu Matuszewicz, Wirtemberska, wizytator generalny szkół Kossakowski, gen. Morawski... Głównym tematem spotkań był teatr, pisano wtedy recenzje teatralne do ‘Gazety Warszawskiej i ‘Gazety Korespondenta Warszawskiego, podpisując prace X lub XX. Całą tę śmietankę zwano dlatego ‘towarzystwo iksów. Recenzje cieszyły się dużą estymą. Nie oszczędzano w owych recenzjach nikogo, nawet Bogusławskiego. Towarzystwo Iksów działało 4 lata. Wreszcie Mostowski sprzedał pałac państwu za astronomiczną sumę 600.000 złotych, przy czym sam dalej zajmował apartament, a do tego umieszczał w pałacu rezydentów. Skandal, jaki wywołał, dotarł do księcia Konstantego, który wysłuchawszy Mostowskiego, oznajmił, że kara należy się raczej kupującemu, niż temu, który sprzedał własność najlepiej, jak mógł. W 1869-71 mieściła się tu Klasa Rysunkowa, powstała przy UW, a przeniesiona z Gmachu Głównego UW. W czasach II RP, pod adresem wtedy Nowolipie 2, mieściła się Komisja Rządząca Spraw Wewnętrznych i Duchownych. W 1944 częściowo zniszczony ocalał tylko fragment elewacji z portykiem z dekoracjami rzeźbiarskimi, w 1947-9 odbudowany i rozbudowany wg proj. Zygmunta Stępińskiego i Mieczysława Kuzmy dla MO, potem Komendy Głównej Stołecznej Policji. Przy odbudowie pałacu pracowali niemieccy jeńcy, stu kilkudziesięciu żołnierzy Wehrmachtu. Każdego ranka przyprowadzano ich z baraków na Polach Mokotowskich. Co do planów przeniesienia muzeum do piwnic pałacu, to może nic nie wyjść, bo zamiast nich od strony

Nowolipia właśnie jest tylko duża dziura w ziemi, ponieważ firma prowadząca roboty została wyrzucona z placu budowy i pieniądze z UE na organizację muzeum zdaje się przepadną. Ktoś za to beknie... Pytanie czy Siewierski (jawił się przecież jako SuperCop i czego to on nie zrobi!), czy Kędziora (wyleciał za brak nadzoru nad personelem). A kasę dostali, która miała iść na remont np. zamku Ujazdowskiego. W 2006 pałac wyremontowano, przywracając orła usuniętego przez Rosjan w 1831, wymieniając podłogi (policjanci nazywali pałacowe parkiety pływającą podłogą) i odnawiając elewacje. Budynek grał w 07 zgłoś się, ‘Kryminalni, ‘Oficerowie.

Pomnik Żołnierzy 1. Armii Wojska Polskiego. Drewniany projekt pomnika wykonał Xawery Dunikowski, a ośmiometrową rzeźbę popełnili uczniowie Dunikowskiego, Józefem Galicym, Józefem Potęgą, Jerzego Beresia i Leona Marka Suzina (cokół i otoczenie). Pomnik odsłonięto 12.10.1963, w 20. rocznicę bitwy pod Lenino. Na cokole napis: 1943 Lenino, Warszawa, Kołobrzeg, Berlin 1945. Na konkurs napłynęło 69 prac, z których w 1959 nie wybrano żadnej. Jednak dzięki interwencji ministra obrony narodowej, marsz. Mariana Spychalskiego, powstał ten pomnik, za który Dunikowski otrzymał Nagrodę Ministra Obrony Narodowej I Stopnia.

Miejsce pamięci. 20.10.1943 SS-mani zablokowali linię tramwajową na wiadukcie i wyciągnęli z wagonów 20 osób. Pobieźnie sprawdzili dokumenty i rozstrzelali na nasypie całą grupę.

Budynki mieszkalne. Powstały w 1952-5 wg proj. Barbary Andrzejewskiej i S. Szurmaka, według planu urbanistycznego Stanisława Brukalskiego.

Data nadania nazwy: 1990.11.06. Wcześniej (1950.03.23 - 1990.11.06) ulica ta nosiła imię Marcelego Nowotki.
